

TÜRK EDEBİYATINDA NEVRUZ
Yard. Doç. Dr. M. Sani ADIGÜZEL

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi

ÖZET

Yeni gün anlamına gelen Nevruz, hem baharın başlangıcı hem de yılbaşı olarak kutlanan çok eski bir bayramdır. Türkler tarafından da çok eskiden beri kutlanan bu bayramla ilgili Türk edebiyatının hemen her döneminde birçok eser yazılmıştır. Nevruz konulu bu eserlerden şiir tarzında yazılmış olanlara nevruziye denilmektedir. Nevruzilerde ele alınan konulardan hareketle Nevruzun bir tabiat bayramı olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Türk Edebiyatı, Nevruz, Yenigün, Yılbaşı Nevruzkiye, Bayram.

ABSTRACT

“NEVRUZ” IN TURKISH LITERATURE

‘Nevruz’, which means The New Day, has long been considered to be a festival symbolizing both the beginning of spring and also the beginning of the new year. There have been several written literary records about this festival belonging to the period of Turkish Literature, which has also been celebrated by the Turkish. The written pieces about ‘Nevruz’ within the framework of Turkish Literature have been called ‘Nevruzkiye’ in poetical form. In the light of the themes involved in ‘Nevruzkiye’, it is possible to state ‘Nevruz’ is a festival celebrated for changes in natural phenomena.

Key Words: Turkish Literature, Nevruz, The New Day, Nevruzkiye, Festival, The beginning of the New Year.

1. Giriş

Nevruz Farsça asıllı bir kelime olup “yeni gün” anlamına gelmektedir. Aslında kelime anlamı düşünüldüğünde, her gün; yeni gün, yani Nevruzdur. Nitekim, Hz. Ali, Irak’ta bulunduğu bir sırada, Nevruz günü kendisine ikram edilen tatlı münasebetiyle, “Neyrûzünâ külle yevmin” (Bizim Nevruzumuz her gün) demiştir.¹ Yalnız Nevruz herhangi bir yeni gün değil; o aynı zamanda gece ile gündüzün eşit olduğu bir gün, kışın bittiği, baharın başladığı gün; eski yılın sona erdiği, yeni yıla girildiği gün, yani yılbaşı günüdür. Dünyanın en eski

¹ Kamûs Tercümesi. Naklen: Tahirü'l- Mevlevî, Edebiyat Lügati, Enderun Yayınları, İstanbul, 1973, s. 117

bayramlarından biri olan² ve günümüzde kullandığımız takvime göre, bazen 21 Mart, bazen 22 Mart'a isabet eden bu gün, Türkler tarafından da çok eskiden beri kutlanmaktadır.³ Elbette bu kutlamaların edebiyata yansımaları da olmuştur. Türk edebiyatının neredeyse hemen her döneminde görülen bu yansımalarından bazılarını aşağıda işaret edilmeye çalışılacaktır.

2. Divanü Lügati't-Türk'te Nevruz

Nevruz kelimesi, Türk yazılı kaynaklarında, ilk defa, 11. yüzyılda Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılan Divanü Lügati't-Türk'te kullanılmıştır. Türk kültürü açısından gayet önemli bilgileri ihtiva eden Arapça-Türkçe ansiklopedik sözlük türündeki bu eserde, "Nevruz" kelimesi "en-neyruz" şeklinde geçmektedir⁴. Bilindiği gibi Divanü Lügati't-Türk Arapça bir kitaptır. Farsça bir kelime olan Nevruz da Arapça'ya "en-neyruz" şeklinde girmiştir⁵.

Divanü Lügati't-Türk'te "Nevruz" kelimesi için ayrı bir madde ayrılmamış, kelimeye başka bir madde içinde, "pars" içinde yer verilmiştir. Eserde, "pars"ın iki ayrı anlamına yer verilmiştir: Bunlardan birincisi "yırtıcı hayvan", ikincisi "Türklerin on iki yılından biri" şeklindedir. Nevruz kelimesi ikinci madde olarak verilen "pars" yılı açıklanırken geçmektedir. Kaşgarlı bu maddeyi açıklarken on iki hayvanlı Türk takvimi hakkında bilgi vermekte ve takvime bağlı bir gün olan "Nevruz"u bu çerçevede ele almaktadır. Kaşgarlı'nın verdiği bilgiye göre on iki hayvanlı Türk takviminde yılbaşı "Nevruz" günüdür. Divanü Lügati't-Türk'te bu konuyla ilgili verilen bilgi şöyledir:

"Türklerde haftanın yedi günün adı yoktur; çünkü hafta denilen şey İslâmlıktan sonra bilinmiştir.

Ayların adlarına gelince: Şehirlerde Arapça ad kullanılır. Göçebe olan ve müslüman bulunmayan Türkler, yılı dört ayrıma bölerek ad verirler. Her üç ayın bir adı vardır. Yılın geçmesi bununla bilinir: Yenigün (Nevruz) den sonra ilkbahara "oğlak ay", sonra "uluğ oğlak ay" derler; çünkü bu ikinci parçada oğlak büyür. Bundan sonra "uluğ ay" denir; çünkü bu parça yaz ortasıdır; yer yüzünde nimet bolarır, hayvanlar büyür, süt çoğalır; başkası böyledir"⁶

Bu ifadelerden, Nevruzun, on iki hayvanlı Türk takviminde, yılbaşı anlamında kullanıldığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Yine bu takvime göre yılın

² Tarih ve Etnoğrafya Açısından Nevruz, Çev. Yıldız Pekcan – Sevinç Öztürk, Boğaziçi Yayınları, Ankara, 1993, s. 4.

³ Dursun Yıldırım, "Türklerin Yılbaşı / Özgürlük Günü Bayramı", Türk Bitiği, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998, s. 145.

⁴ Divanü Lûgat-it-Türk (Tıpkıbasım), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1941, s. 175.

⁵ Tahirü'l- Mevlevî, a.g.e., s. 117.

⁶ Kaşgarlı Mahmut, Divanü Lügati't-Türk, Cilt: 1, Besim Atalay Tercümesi., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1992, s. 344-348.

ilk mevsimi ilkbahardır ve dolayısıyla ilkbahar Nevruzla başlamaktadır. Zaten bugün de farklı takvim kullanılmasına rağmen mevsimlerin sıralaması eski şekliyle yapılmaktadır: İlkbahar, yaz, sonbahar, kış. Bu durumda yeni yılın ilk ayı Mart olmaktadır. Konuyla ilgili olarak bir bilim adamımızın dünle bugün arasında bağ kurarak yaptığı tespit ve bu tespitine dayanarak sorduğu soru gayet anlamlıdır:

“Bana göre adı farklı da olsa her milletin bir Nevruz’u olmalıdır. Gerçi tarihçiler, sosyologlar, halkiyatçılar Nevruz’un daha çok Şii toplumlarda kutlandığını söylüyorlarsa da esasta insanlığın ortak bayramı olmalıydı. Bence şimdiki yılbaşı kutlamalarından çok daha manalı olurdu. Zaten başta Julian sistemine bağlı Milâdî takvim olmak üzere kadim milletlerin takvimlerinin çoğu mart ayı ile başlar. Onun için Batı dillerinde eylül yedinci, ekim sekizinci, kasım dokuzuncu, aralık ise onuncu ay manasına gelir (septembre, octobre, novembr, décembre). İnsanlığın bu kadim tecrübesi dururken, ocak ayı gibi kış ortasında başlatılacak bir yeni yıl yerine, mart başlarında gerçek bir yeni yıl yahut yenigün, yani nev-rûz daha mantıklı olmaz mıydı?”⁷

3. İbnümühennâ Lûgati’nde Nevruz

Arap filolog Cemalüddin İbnümühennâ tarafından 13. yüzyılın sonlarında yahut 14 yüzyılın başlarında yazılmış olan “İbnümühennâ lûgati”nin Türkçe kısmında “yeni kün” kelimesinin karşılığı “nevruz” olarak verilmektedir⁸. Bu durum o devirde Türklerin yeni yılın başlangıcı, yılbaşı anlamında “nevruz” yerine “yeni gün” kelimesini kullandıklarını göstermektedir.

4. Muhakemetü'l-Lügateyn’de Nevruz

Ali Şîr Nevaî’nin 15. yüzyılın sonunda kaleme aldığı Muhakemetü'l-Lügateyn adlı, Türkçe ile Farsçanın mukayese edildiği eserde ise, Nevruz kelimesine yer verilmiştir. Eserde, Nevruz; bir giysi adı olarak geçmekte ve bugünkü Afganistan Özbekleri, ilk baharda giyilen, ince sabahlık gibi üst elbisesine; *nevruzî* derler.⁹ şeklinde bir açıklama yapılmaktadır.

5. Klâsik Türk Edebiyatında Nevruz

Türk toplum hayatında önemli bir yere sahip olan Nevruzla ilgili olarak Türk edebiyatında müstakil edebî eserler de kaleme alınmıştır. Bu eserlerin ilk örneklerinden biri, 15. yüzyıl Çağatay şairlerinden Mevlana Lütfî’nin, Gül ü Nevruz adlı mesnevisidir. "Ali Şîr Nevaî’nin etkisinde de kalan ve onun gibi

⁷ M. Orhan Okay, “Sultan Nevruz”, Zaman Gazetesi, 6 Nisan 2003, s. 17.

⁸ İbnü-Mühennâ Lûgati, Haz. Aptullah Battal, Türk Dil Kurum Yayınları, Ankara, 1988, s. 89.

⁹ Ali Şîr Nevâyî, Muhâkemetü'l-Lugateyn, Haz. F. Sema Barutçu Özönder, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1996, s. 94.

Herat edebî çevresine mensup olan Mevlana Lutfî, bu eserinde halk arasındaki Nevruz merasimlerinden yararlanmış ve yer yer bunları işlemiştir. Çağatay edebiyatı sahasında Mevlana Lutfî'den başka, Nevayi, Babür Şah, Zevkî ve Mukimî de Nevruzunu konu alan şiirler yazmışlardır."¹⁰

Türk edebiyatında, Nevruzunu konu alan şiirlere nevrüziye denilmektedir. Divan edebiyatında Nevruz, baharla ilgili özellikler içinde verilir ve Nevruz Bayramını kutlamak için de nevrüziyeler yazılırdı. Ayrıca teşbîb bölümü Nevruzdan bahseden kasîdelere nevrüziye adı verilirdi. Türk divan şairleri tarafından pek çok nevrüziye yazılmıştır.¹¹ Bunlardan Nefî'nin IV. Murad'a sunduğu ve onun Nevruzunu kutladığı nevrüziyesi şöyledir:

“Erişdi bahâr oldu yine hemdem-i nevrûz
Şâd etse nola dilleri câm-ı Cem- i nevrûz
Gül gibi cihân oldu yine hurrem ü handân
Gör neyledi feyz-i eser-i makdem-i nevrûz

Yılda bir olur bu dem-i ferhunde acep mi
Olmazsa her eyyâmda ger âlem-i nevrûz
Rind ise eğer ko heves-i bâğ-i behiştî
Cennet mi değil bezmgeh-i hurrem-i nevrûz
Nefî yaraşır bu gazele eylese taksîm
Bülbül gibi bir mutrib-i mu'ciz-dem-i nevrûz
Bezm-i şehe bu nazm ile olsan güher-efşân
Gûyâ ki gülistâna düşer şebnem-i nevrûz
Ârâyış için bezmini Sultân Murâd'ın
Erişdi bahâr oldu yine hemdem-i nevrûz”¹²

(Bahar mevsimi geldi ve yine Nevruza arkadaş oldu. Nevruz mevsiminde Cem'in kadehi¹³ gönülleri neşelendirse ne olur. Nevruzun adımını atmasının bereketiyle tomurcuk halindeki gülün açılması gibi bütün dünyanın sevinç ve mutlulukla dolduğunu görün. Nevruz âleminin her gün olmayışına, bu uğurlu zamanın yılda bir kez oluşuna hayret etmeyin. Kişi, gününü gün eden bir mizaca

¹⁰ İsa ÖZKAN, "Türk Boylarının Edebiyat ve Folklorunda Nevruz Şenlikleri", **Bilge Dergisi**, Yeni Gün / 4, Yıl: 1995, s. 5.

¹¹ Müjgân Cumber, "Klâsik Edebiyatımızda Nevruz", Nevruz Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. Sadık Tural, Türk Kültüründe Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 1995, s. 37-51; Prof. Dr. Abdülhalûk M. Çay, Türk Ergenekon Bayramı Nevruz, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1991.

¹² Prof. Dr. Abdülkadir Karahan, Nefî Divanı'ndan Seçmeler, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992, s. 176.

¹³ İran mitolojisinde şarabı bulduğu kabul edilen Cem'in kadehi.

sahipse cennet bahçesi arzusunun bir yana bırakır; zaten onun için Nevruz zamanı düzenlenen mutluluk eğlenceleri cennet sayılmaz mı? Nevruz zamanı mucizeler söyleyen bülbül gibi Nef'î de bu gazeline bir giriş yapsa münasip olur. Gül bahçesine nevrüz zamanının çiy taneleri düşer gibi şair de padişahın meclisinde bu manzumesiyle inciler saçır. Sultan Murad'ın eğlence meclisini süslemek için bahar mevsimi geldi ve nevrüza arkadaş oldu.)

Nevruzların karlı geçmesi de şiihlere konu olmuştur. Bu konuda 16. yüzyıl şairlerinden Nev'î gazel biçiminde yazdığı bir şiiri örnek olarak gösterilebilir. Nev'î, Nevruzda yağın karı baharın gelişi dolayısıyla saçılan akçaya benzetmiştir:

“Nevrûza karşı saçdı felek berf-i bî-şümâr
Lâyıkdur akça saçmaya hakkâ ki nevbahâr

Meşhurdur ki kimseye kış hürmet eylemez
Kar oldı hep cüvan-ı çemen pîr-i zü'l-vakâr

Nevrûz kim bu bezm içine yılda bir gelür
Hürmetsiz itti ant da bu köhne rüzgâr

Kahr ile lutfunun meseli rüzgârda
Bir kış ola ki âhiri nevrûz u nev-bahâr”¹⁴

(Felek Nevruzla karşı sayısız karlar döktü; ilkbahar, akçalar saçmaya gerçekten layıktır. Kışın kimseye hürmet göstermediğini bilinen bir şeydir; vakar sahiplerinin pîri ve çimenliğin genci hep kıştır. Bu meclise yılda bir kez gelen Nevruzla, kar yağdırmak suretiyle bu köhne zaman saygısızlık etti. Kış mevsiminin sonunun Nevruz, ilkbahar olması, mahvetme ile lütufta bulunma örneğinin zamanda olduğunu gösterir.)

Divan şairleri caize almak için devlet büyüklerine Nevruz dolayısıyla nevrüziyeler sunarlardı. Bunlardan Rafet Bey'in Damat İbrahim Paşa için yazdığı nevrüziyenin bir bölümüne burada yer verelim:

“Hayât-ı tâze verip dehre makdem-i Nevrûz
Hoşâ, erişdi meşâm-ı deme dem-i Nevrûz

...

¹⁴ Nev'î, Divan, Haz. Mertol Tulum – M. Ali Tanyeri, İstanbul, 1977, s. 85'ten Naklen: Prof. Dr. Abdülhalûk M. Çay, Türk Ergenekon Bayramı Nevrûz, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1991, s. 175.

Terâvetiyle yüzü güldü gonce-i bağın
Olunca mazhar-ı feyz ü mükerrerem-i Nevrûz

Harîm-i bağ o kadar cilve-rîz-i şevk olmak
Ki görse bağ-ı behişt ola mahrem-i Nevrûz”¹⁵

(Nevruz vaktinin güzel kokulu bir ana erişmesi, yani Nevruzun adım atışıyla zamanın yeniden hayat bulması ne hoştur! Nevruzun kutlu bereketine kavuşunca bahçedeki goncanın tazeliğiyle yüzü güldü. Bahçenin haremde bu kadar mutluluk cilvelerinin yapıldığını cennet bahçesi görseydi, Nevruzun haremine girerdi.)

6. Türk Halk Edebiyatında Nevruz

Görüldüğü gibi nevruziyelerde tabiat ve bahar güzelliği gibi hususlara değinilmektedir. Halk edebiyatımızda da özellikle Bektaşî şairler Cem âyinlerinde, Nevruz bayramı gecesinde nevruziyeler söylerlerdi. Bunlardan 16. yüzyıl Dinî-Tasavvufî Türk edebiyatının en büyük temsilcilerinden biri kabul edilen Pir Sultan Abdal, nevruziyesinde, Nevruzdan “Sultan Nevruz” diye bahseder ve Nevruz günü meydana geldiğini düşündüğü bazı olayları şöyle sıralar:

Sultan Nevruz günü cemdir erenler
Gönüller şad oldu ehl-i imanın
Cemal yâri görüp doğru bilenler
Himmeti erince Nevrûz Sultan’ın.

...

Sultan Nevruz günü canlar uyanır,
Hal ehli olanlar nura boyanır,
Muhip olan bu gün ceme dolanır,
Himmeti erince Nevruz Sultan’ın.

...

Pir Sultan’ım eydür, erenler cemde
Akar çeşmim yaşı her dem bu demde
Muhabbet ateşi yanar sinemde
Himmeti erince Nevrûz Sultan’ın.”¹⁶

18. yüzyıl halk şairlerinden Zaralı Ali Nebi de, nevruziyesinde Nevruzunu

¹⁵ Tahirî’l- Mevlevî, a.g.e., s. 118

¹⁶ Cahit Öztelli, Pir Sultan Abdal, Bütün Şiirleri, İstanbul, 1983, s. 297.

büyük bir sevinçle karşılar ve Nevruz için “Türk’ün bayramıdır” ifadesini kullanılır:

“Bugün dağlar yeşillendi
Sultan Nevruz sefa geldin
Cümle kuşlar hep dillendi
Sultan Nevruz sefa geldin
...
Bugün bahar eyyamıdır
Nevruz, Türk’ün bayramıdır
Gönüllerin sultanıdır
Sultan Nevruz sefa geldin
...
Geçti şita, döndük yaza
Ali Nebi’ m vurur saza
Kızanlar düştü alaza
Sultan Nevruz sefa geldin”¹⁷

7. Haydar Baba’ya Selâm’da Nevruz

Türkiye dışındaki Türk şairleri de yazdıkları şiirlerde Nevruza yer vermişlerdir. Ancak biz burada bunlardan sadece birinden, Güney Azerbaycan Türklerinden bir örnek vermek istiyoruz. Sadece Azerî sahasının değil, aynı zamanda bütün Türk edebiyatının en büyük şairlerinden biri olarak kabul edilen Şehriyar (1904-1988), meşhur şiiri “Haydar Baba’ya Selâm”da, Nevruzdan çok etraflı bir şekilde bahsetmiştir. Bu şiirden de, Nevruzun, onun yaşadığı coğrafyada, Güney Azerbaycan (İran)’da, Türk halkı tarafından coşkuyla kutlanan bayramlardan biri olduğunu gösteren birkaç kıt’a aktaralım:

“Bayram yéli çardahları yıhanda,
Novruz güli, gar çiçeği çihanda,
Ağ bulutlar köyneklerin sıhanda,

Bizden de bir yad éliyen sağ olsun,
Derdlerimiz goy dikelsün, dağ olsun”¹⁸

...

¹⁷ Adnan Mahiroğulları, “Zaralı İki Halk Ozanının Şiirlerinde Nevruz”, Türk Edebiyatı Dergisi, Mart 2003, Sayı: 353, s. 24.

¹⁸ M. Hüseyin Şehriyar, Haydar Baba’ya Selam, Haz. Selahattin Kılıç – İlhan Şimşek, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991, s. 36.

“Bayramıdı, géce guşı ohurdi,
Adahlı gız bey corabın tohurdi,
Herkes şalın bir bacadan sohurdi

Ay ne güzel gaydadı şal sallamag
Bey şalına bayramlığın bağlamag
Şal istedim men de övde ağladım,
Bir şal alıp téz bélime bağladım,
Gulamgile gaşdım şalı salladım,

Fatma hala mene corap bağladı,
Han nenemi yada sâlıp ağladı.”¹⁹

Yukarıdaki kıt’alarda geçen bazı ifadelerin ne anlama geldiği bizzat Şehriyar tarafından şöyle açıklanmıştır:

“Novruzgülü ve garçiçeyi (kardelen) ilkbaharda eriyip gitmekte olan karın altından baş kaldıran iki çiçektir. İlki menekşe renkli elbise giymiş hayalı ve utangaç geline benzer, ikincisi beyaz giyinmiş şen ve mesut aşığı hatırlatır.”

...

“Köy evlerinde damın ortasında bir baca bulunur. Baca havayı değiştirmek, eve güneş ve ışığın girmesini sağlamak, aynı zamanda tandırın dumanının dışarı çıkması içindir. Bunlara ilave olarak başka bir sürü iş daha bu bacalar vasıtasıyla yerine getirilir. Bacaların bu sonraki görevlerinden ben, Gecenin Efsanesi adlı şiirimde çok söz ettim. Özellikle nişanlı görmede ve onunla konuşmada bu bacaların mühim rolü vardır. Bir de nevruz (yeniyıl) bayramı gecelerinde şal sallama geleneği bu bacalar vasıtasıyla yerine getirilir.

Şöyle ki:

Yılın ahır çerşenbesinden (son çarşambasından) sonra köyün gençleri ve çocukları kendilerini tanıttırmadan akşam üstü karanlık basanda “damlara gidip bayramlık talep edeceğiz” diyerek renk renk şallarını alıp bacadan aşağı sarkıtırlar. Ev sahibi şal sarkıtanın kim olduğunu tahmin etmeye çalışarak onun şalına uygun hediyeler bağlar. O zamanların bayramlık hediyeleri güllü yün çoraplar, ipek mendiller, ağız mızıkaları, boyanmış mızık, üzüm kurusu ve çeşitli tatlılardan ibaretti. Bu gelenek hem çocukları, özellikle yoksul çocukları sevindirdiği ve gönüllerini aldığı için köy bayramının, el şenliğinin en güzel, en neşeli ve tantanalı adetlerinden biriydi.

O yıl nenem rahmete kavuşmuştu. Bu yüzden biz bayram şenliklerine iştirak etmemeliydik. Ancak ben çocuktum, anlamıyordum, yaramazlık edip

¹⁹ M. Hüseyin Şehriyar, a.g. e., s. 60-61.

kavga gürültüyle, ağlayıp sızlamayla bir şal alıp komşumuz teyzeoğlum Gulamgile koştum. Dama çıkıp bacadan şalı salladım. Teyzeoğlum Gulam'ın anası rahmetli Fatma teyze derhal şalın benim olduğunu bilip merhum Hanım nenemi hatırlayıp ağlaya ağlaya şalıma bir çift çorap bağladı. Hâlâ bile meleklerden güzel olan o köylü kadınının ilahi siması gözlerimin önünde unutulmaz bir levha gibi canlanır.”²⁰

8. Sonuç

Sonuç olarak denilebilir ki, Türk edebiyatında Nevruzla ilgili birçok eser kaleme alınmış ve bunlardan pek azına burada yer verilebilmiştir. Nevruz konusunun işlendiği bu eserlere bakıldığında, bu günle ilgili kesin olan bir şey varsa, o da, baharın başlangıcı olduğu gerçeğidir. 21 Mart tarihinde, dünyanın çeşitli coğrafyalarına bahar geldiğine ve buralarda da farklı insan toplulukları yaşadığına göre, bahar bayramı olan Nevruz, herhangi bir zümreye veya mezhebe mal etmek doğru olmaz. Zaten günümüz bilim adamlarından Abdülbaki Gölpınarlı, Nevruz için “Bir tabiat bayramıdır.”²¹ hükmünü vermektedir. Gölpınarlı'nın bu hükmüne katılmamak mümkün değildir.

²⁰ Gulam Hüseyin Begdili, Şehriyar, Seçilmiş Eserleri, Bakü, 1966, s. 38-46'dan Naklen Yusuf Gedikli, Şehriyâr ve Bütün Türkçe Şiirleri, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1997, s. 177-183.

²¹ Abdülbaki Gölpınarlı, “Nevruz: Yenigün”, Vatan Gazetesi, 22 Mart 1957'den Naklen: Abdurrahman Güzel, “Türk Kültüründe Nevruz ve Millî Birlik-Berberlik”, Nevruz ve Renkler, Yayına Hazırlayanlar: Prof. Dr. Sadık Tural – Elmas Kılıç, Türk Dünyasında Nevruz İkinci Bilgi Şöleni Bildirileri, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 1996, s. 171.